

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Program ve Materyal Geliştirme Daire Başkanlığı

KUR'AN EĞİTİM MERKEZLERİ
TEFSİR DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA
2026

Bu programın uygulanması,
05.08.2026 tarihli ve E-67567140-254.01-7917317 sayılı onay ile uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ.....	4
II. PROGRAMIN KAZANIMLARI	4
III. PROGRAMIN UYGULAMA İLKELERİ.....	4
IV. TEFSİR DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR.....	6

GİRİŞ

Başkanlığımızca yürütülmekte olan yaygın din eğitimi hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak Kur'an Eğitim Merkezleri kurulmuştur.

Söz konusu eğitim merkezlerinde öğrencilerin Kur'an-ı Kerim, Arapça ve temel İslami ilimler noktasında eğitim almalarını sağlamak amacıyla öğretim programları geliştirilmektedir.

Bu kapsamda hazırlanan **Tefsir Dersi Öğretim Programı** ile öğrencilerin Kur'an'ın anlam dünyasına vakıf olmaları amaçlanmaktadır. Tefsir, Kur'an'ın mesajını doğru anlamak ve yaşamla bütünleştirmek için önemli bir ilmî disiplindir. Kur'an Eğitim Merkezlerinde bu dersin, sadece metinlerin okunması değil, aynı zamanda ayetlerin anlaşılması hedeflenmektedir.

Tefsir öğretiminde, öğrencilere seçilen sûrelerin temel kavramları ve kıssaları aktarılacak; bu öğretilerin bireysel ve toplumsal hayat üzerindeki etkileri üzerinde durulacaktır. Eğitim sürecinin ilk aşamasında Kur'an'ın temel kavramları ve seçili surelerin mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı'nın *Kur'an Yolu Meâli* üzerinden işlenerek güçlü bir anlam zemini oluşturulacaktır. Ders, öğrencilerin Arapça metinleri doğru okuyup anlamalarına destek olurken, aynı zamanda tefsir geleneğinin temel metinlerinden Muhammed Ali es-Sâbûnî'nin *Tefsîrü'l-Vâdîhu'l-Müeyesser* adlı eseri üzerinden tefsir becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Programda izlenecek yöntem, öğrencilerin ayetleri anlamalarını, ahlaki değerlerle bağdaştırmalarını ve güncel yaşama yansıtılabilmelerini sağlamaya yöneliktir. Bu amaçla kıssalar ve tematik ayetler üzerinde yoğunlaşarak, tefsir metinlerinin günümüz koşullarında nasıl değerlendirilebileceği üzerinde durulacaktır. Ayrıca Kur'an'ın ahlaki rehberliği, sorumluluk bilinci ve topluma katkısı da programın önemli bir parçasıdır.

Başkanlığımız, eğitim-öğretim süreçlerini sürekli olarak gözden geçirmekte ve gelişen ihtiyaçlara göre yeni programlar geliştirmektedir. Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan, bireysel farklılıkları gözeten, uygun yöntem ve tekniklerin kullanılmasını esas alan ve ölçme-değerlendirmeyi temel kabul eden esnek bir yapı ile birim ve alan uzmanlarından oluşan komisyon tarafından "**Tefsir Dersi Öğretim Programı**" hazırlanmıştır.

I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ

Programla öğrencilerin;

1. Tefsir ilminin temel kavramlarını ve kaynaklarını öğrenmeleri,
2. Belirlenen sure ve aşr-ı şeriflerin meal ve tefsirini öğrenmeleri,
3. Kıssalar ve ayetler üzerinden Kur'an'ın ahlaki öğretilerini tanımaları,
4. Tefsir metinlerini doğru bir şekilde okuyup tercüme etmeleri,
5. Peygamberlerin hayatları üzerinden tebliğ, sabır, teslimiyet ve ahlâkî duruş gibi değerleri örnek almaları,
6. Kur'an kıssalarının günümüz gençliğine yönelik mesajlarını yorumlamaları, hedeflenmektedir.

II. PROGRAMIN KAZANIMLARI

1. Tefsir dersinin temel kavramlarını açıklar.
2. Tefsir dersinin kapsamını ve kaynaklarını açıklar.
3. Belirlenen sure ve merasimlerde okunan aşr-ı şeriflerin meallerini kavrar.
4. Peygamber kıssaları üzerinden ahlâkî değerleri (sabır, sadakat, cesaret, iffetin korunması vb.) tanımlar.
5. Kur'an ayetlerinin verdiği mesajları ana hatlarıyla bilir.
6. Tefsir metinlerini doğru bir şekilde okur ve tercüme eder.

III. PROGRAMIN UYGULAMA İLKELERİ

1. Program, Başkanlıkça her yıl belirlenen eğitim-öğretim takvimi doğrultusunda yürütülür.
2. Program, dört dönem olarak planlanmıştır. Eğitimin ilk döneminde; temel tefsir ve Kur'an kavramları ile müfredatta yer alan surelerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nın *Kur'an Yolu Meâli* üzerinden okunması hedeflenmektedir. Geriye kalan dönemlerde ise Arapça metin üzerinden Muhammed Ali es-Sâbûnî'nin *Tefsîrü'l-Vâdîhi'l-Müeyesser* adlı eseri okutulacaktır.
3. İlk derste, dersin amaçları, işlenecek konular ve kullanılacak temel kaynaklar hakkında öğrenciler bilgilendirilir.
4. Surelerin tefsirinden önce, bütüncül bir bakış açısı kazanmak amacıyla surenin genel çerçevesi ve muhtevası özetlenir.
5. Öğrencilerin tefsir metinlerini okumaları ve incelemeleri sağlanır; bu metinlerin doğru anlaşılması için rehberlik edilir.
6. Ders sürecinde, öğrencilerin konuları pekiştirmelerini sağlamak amacıyla ödevler

verilir ve geri bildirimler takip edilir.

7. Tefsir dersinde; öğrencilerin kaynakları kullanma ve analiz becerilerini geliştirmek amacıyla metin okuma, soru-cevap, tartışma ve araştırma gibi yöntemler uygulanır.
8. Programın uygulanmasında öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınır.
9. Öğrenme sürecinde, öğrencilerin bireysel ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak interaktif bir eğitim ortamı oluşturulmaya çalışılır.
10. Eğitimin her aşamasında uygun ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yer verilir, öğrencilerin gelişimleri dikkatle izlenir.
11. Eğitimde kullanılacak yöntem ve tekniklerde işlevsellik esas alınır.
12. Programın temel ilkelerinden biri olarak, öğrencilerin öğrenim sürecini kolaylaştırıcı, sevdirci ve teşvik edici bir yaklaşım benimsenir. Bu doğrultuda, “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, sevdiren, nefret ettirmeyin” hadisi eğitim sürecinin kılavuzu olarak kabul edilir.

IV. TEFSİR DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR

DÖNEM	KONU	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
4 HAFTA	❖ Kavramlar ✓ Kur'an, Tefsir, Te'vîl, Tercüme, Meâl ✓ Mekkî ve Medenî Ayetler ✓ Esbâb-ı Nüzûl, Nâsîh ve Mensûh, Muhkem ve Müteşâbih, Hurûf-i Mukattaa ✓ Rivayet ve Dirayet Tefsirleri	✓ Muhsin Demirci, Tefsir Tarihi-Tefsir Usûlü	✓ Kur'an, tefsir, te'vîl, tercüme, meâl kavramları açıklanacak; Kur'an'ın anlaşılması için tefsirin gerekliliği, te'vîlin boyutu ve tercüme ile meâlin farkları aktarılacaktır. ✓ Mekkî ve Medenî Ayetler kavramları tanıtılacaktır. ✓ Esbâb-ı Nüzûl, Nâsîh ve Mensûh, Muhkem, Müteşâbih ve Hurûf-i Mukattaa kavramları açıklanacaktır. ✓ Rivayet ve Dirayet Tefsirleri kavramları açıklanacak; bu tefsirlere örnekler verilecek, ayetlerin tefsirinde geleneksel nakil esaslı ve akıl yoluyla yorumlama yöntemleri karşılaştırılacaktır.

1. DÖNEM	❖ Sûreler ✓ Fil-Nâs Arası Sûreler ✓ Bakara Sûresi (1-5) ✓ Bakara Sûresi (255) ✓ Bakara Sûresi (285-286) ✓ Haşr Suresi (20-24) ✓ Yâsîn Sûresi (1-83)	✓ Diyanet İşleri Başkanlığı-Kur'an Yolu Meâli	✓ Fil-Nâs arası sûrelerin mealleri; ilk vahiy, samimiyet, tevhid ve manevi sığınma gibi temel temalar çerçevesinde işlenecektir. ✓ Bakara suresinin ilk ayetleri, Âyetü'l-Kürsî ve Amenerrasûlü'nün mealleri üzerinden temel inanç esasları ve insanın sorumlulukları açıklanacaktır. ✓ Haşr suresinin son ayetlerinin meali üzerinden Allah'ın güzel isimleri açıklanacaktır. ✓ Yâsîn suresinin meali üzerinden nübüvvet, kâinatın yaratılışı ve ahiret inancı ele alınacaktır. ✓ Ayetlerin mealleri yapılırken Arapça dil bilgisine dayalı i'rab konularına girilmeyecek, tefsire ilişkin ayrıntılı açıklamalardan da kaçınılacaktır.
--	--	---	---

2. DÖNEM	❖ Fâtiha Sûresi (1-5) ✓ Hamd, Teslimiyet ve İstikamet ❖ En‘âm Sûresi (151-153) ✓ Temel İnanç ve Ahlâk Yasaları ❖ Yûsuf Sûresi (1-21) ✓ Yusuf’un Rüyası, Kardeş Kıskançlığı ❖ Yûsuf Sûresi (22-35) ✓ İffet Sınavı ve Zindan ❖ Yûsuf Sûresi (36-57) ✓ Zindandaki Rüyalar ❖ İsrâ Sûresi (23-37) ✓ İlâhi Buyruklar ve Temel Ahlâki İlkeler ❖ Kehf Sûresi (9-26) ✓ Ashab-ı Kehf	✓ Tefsîru’l-Vâdihu’l-Müyesser, Muhammed Ali es-Sâbûnî	✓ Fâtiha suresinin ilk beş ayeti üzerinden besmelenin bereketi, Allah’ın “Rahmân” ve “Rahîm” sıfatlarının tecellileri, hamd etmenin şükürden farkı, Allah’a duyulan sorumluluk bilinci ve yalnızca O’na kulluk edip sadece O’ndan yardım istemenin hayatımızdaki karşılığı anlatılacaktır. ✓ Allah’a ortak koşmamak, anne-babaya iyilik etmek, açık ve gizli her türlü hayâsızlıktan uzak durmak, haksız yere cana kıymamak, yetim malını korumak, ölçü ve tartıda adaleti gözetmek, Allah’a verilen sözü yerine getirmek gibi kuşatıcı ilkeler öğretilecektir. ✓ Hz. Yusuf’un gördüğü rüya ve kardeşlerinin kıskançlığı üzerinden, haset ve sabır konusu aktarılacaktır. ✓ Hz. Yusuf’un iffeti koruma mücadelesi ve iftiraya uğrayarak zindana düşmesi bağlamında, iffet ve dirençli olmanın önemi anlatılacaktır. ✓ Hz. Yusuf’un zindanda yorumladığı rüyalar ve devlet yönetiminde üstlendiği görev çerçevesinde, hikmet sahibi olmanın ve güvenilirliğin önemi aktarılacaktır. ✓ Allah’ın birliğini tanımak ve yalnız O’na kulluk etmek, anne-babaya iyi davranmak, akrabaya ve muhtaçlara yardım etmek, yetim malına yaklaşmamak, verilen sözü yerine getirmek, ölçü ve tartıyı tam yapmak ve kibirden sakınmak gibi temel ilkeler anlatılacaktır. ✓ Ashab-ı Kehf kıssası üzerinden, genç yaşta inançlarını koruma mücadelesi ve imanda sebat bilinci açıklanacaktır.
--	--	---	--

3. DÖNEM	❖ Tâhâ Sûresi (9-36) ✓ Hz. Musa'ya Vahiy ❖ Tâhâ Sûresi (37-76) ✓ Firavun'a Karşı Mücadele ❖ Tâhâ Sûresi (77-98) ✓ İsrailoğulları'nın Sapması ❖ Furkân Sûresi (63-77) ✓ İdeal Mü'min ❖ Lokman Sûresi (12-19) ✓ Hz. Lokman'ın Oğluna Öğütleri ❖ Lokman Sûresi (20-34) ✓ Hikmet ve Şükür ❖ Ahzâb Sûresi (21-34) ✓ Hz. Peygamber'in Örnekliği	✓ Tefsîru'l-Vâdihu'l-Müyesser, Muhammed Ali es-Sâbûnî	✓ Hz. Musa'ya vahyin gelişi ve peygamberlikle görevlendirilmesi çerçevesinde, sorumluluk bilinci ve tevekkül anlayışı öğretilecektir. ✓ Hz. Musa'nın Firavun karşısındaki duruşu üzerinden, cesaret, kararlılık ve tebliğ ahlâkı kazandırılacaktır. ✓ İsrailoğulları'nın sapmaları ve Hz. Musa'nın uyarıları ışığında, sabırsızlık, dünyevîleşme ve imtihan gerçeği aktarılacaktır. ✓ Alçak gönüllülük, vakar, gece ibadeti, harcamada denge, şirkten ve büyük günahlardan kaçınma, yalancı şahitlikten uzak durma, faydasız sözlerden yüz çevirme, âyetlere karşı duyarlılık ve aileyi kuşatan kulluk bilinci gibi temel ilkeler anlatılacaktır. ✓ Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütler çerçevesinde, tevhid inancı, anne-babaya iyilik ve ahlaki hassasiyetler açıklanacaktır. ✓ Hz. Lokman'ın hikmetli yaklaşımı ve şükür vurgusu üzerinden, bilgelik, sabır ve Allah'a yönelişin önemi aktarılacaktır. ✓ Hz. Peygamber'in örnek şahsiyeti ve ailesiyle ilişkileri bağlamında, haya, nezaket ve aile hayatında ahlaki duruş öğretilecektir.
--	---	---	--

4. DÖNEM	❖ Hucurât Sûresi (1–13) ✓ Sosyal Ahlak ve İlişkiler ❖ Kaf Sûresi (1–45) ✓ Ölüm, Diriliş ve Hesap ❖ Mülk Sûresi (1-30) ❖ Yaratılışın Gayesi ve Ahiret ❖ İnsan Sûresi (1–11) ✓ İyilik ve İhsan Toplumu ❖ Burûc Sûresi (1–22) ✓ Ashab-ı Uhdûd ❖ Tekâsür Sûresi (1-8) ✓ Mal ve servet ❖ Asr Sûresi (1-3) ✓ Zamanın Önemi	✓ Tefsîru'l-Vâdîhu'l-Müyesser, Muhammed Ali es-Sâbûnî	✓ Toplumsal ilişkilerde temel ahlaki ilkeler üzerinde durulacaktır. ✓ Ölüm, diriliş ve hesap kavramları çerçevesinde, insanın sorumluluğu ve ahiret bilinci öğrencilere kazandırılacaktır. ✓ Mülk sûresinin tefsiri üzerinden kâinatın mülkiyeti, kıyamet ve yeniden diriliş hakikati üzerinde durulacaktır. ✓ İyilik ve ihsanın toplumsal yapıya katkısı üzerinden, sabır, infak ve diğer kâmlık bilinci açıklanacaktır. ✓ Ashab-ı Uhdûd kıssası bağlamında, inanç uğruna gösterilen direnç ve sadakatin önemi ele alınacaktır. ✓ Mal sevgisi ve dünya meşgalesinin ahiret hayatına etkisi değerlendirilecektir. ✓ İnsanın zaman karşısındaki sorumluluğu çerçevesinde, iman, salih amel, hakkı tavsiye ve sabrın bir bütün hâlinde yaşanması gerektiği açıklanacaktır.
--	--	---	--